



Д О Б Р О Т О Љ У Б Љ Е



Φιλοκαλία (=Филокалия) → φιλία (=филия = љубав) + κάλος (=калос = добро, право, лепо)

Добротољубље = ризница духовног бдења и трезвљења, чувар чистоте ума, тајна школа умне молитве, књига образаца вежби и подвига, необманљиви вођа духовног сагледања, рај Светих Отаца, златна плетеница светих врлина, књига препуна Исусовог радовања и уживања, труба која нам поново дозива благодат - збирно речено: сам орган обожења благодаћу Духа Светог.

Вера и молитва = права вера и искрена **умносрдачна молитва је истовремено делатност речју и мишљу, срцем и умом, душом и телом, вољом и снагом**, духовним сагледањем, прозрењем и вежбом, саможртвеним живљењем и подвизавањем, личним упражњавањем и делатном љубављу; она се испољава као Христољубље и Богољубље, и пројављује се као делатно Братољубље и Човекољубље, јер само живот и дело, у свеживотном и свеличном саборном јединству, чине пуноћу православног духовног Предања
...увек су нераздвојно спојени и сједињени **словесност делатна и дело словесно...**

Истинска лепота = највећа Лепота и највеће Добро јесте Љубљени Син Божији и Син Човечији, Богочовек Исус Христос - Он је крајња мета сваког Добротољубља.

По Светом Писму, свима нам је један посао/дело/служба: **живети, радити и служити Богу на славу, и себи и људима на спасење.**

ПРЕПОДОБНИ АВА ИСАИЈА НИТРИЈСКИ (ОТШЕЛНИК)

Άγιος Ησαίας ο Αναχωρητής (Αἴγιος Ισαίας ο Αναχωρητισ) (???-370) Египат

I - СЛОВА ПРЕПОДОБНОГ ИСАИЈЕ УЧЕНИЦИМА 23-27

ДВАДЕСЕТ ТРЕЋЕ СЛОВО: О савршенству

1. Неко од отаца је рекао да човек не може да се спасе ако не стекне веру у Бога, непрестану чежњу за Богом, незлобивост, избегавање да злом враћа за зло, злопаћење, смирење, чистоту, човекољубље, одрицање од свега, кротост, дуготрпљење, непрестану молитву Богу са срдачним болом, истинску љубав, необзирање уназад, необраћање пажње ни на шта што долази, одсуство наде на своја добротинства или служење, и искање Божије помоћи поводом свега што га свакодневно сналази.

2. Непријатељи твоји, човече, не спавају. Немој бити немаран, немој занемаривати своју савест, немој веровати да си достигао нешто достојно Бога све док видиш да се још налазиш на страни својих непријатеља. Злопаћење са разумом замењује претходни немар; плач чула лечи ране од унутрашњих непријатеља; савршена љубав према Богу по Његовој вољи супротставља се невидљивим борцима; скривена чистота, која побеђује невидљиве непријатеље, припрема за покој Сина Божијег, а видљива чистота чува врлине.

3. Познање је родитељ свега реченог, али и његов чувар. Присуство благодарности у срцу у време искушења потискује уназад долазећа искушења. Твоје избегавање да сматраш да ти је труд угодан Богу, припрема помоћ Божију која те чува. Онај ко је истински предао срце своје на побожно искање Бога не може имати мисао да је угоднио Богу. Јер, све док га савест изобличује због било чега противприродног, он је туђ слободи. Док има оног који изобличава, има и оног који осуђује; а док постоји осуђивање, изостаје слобода. Ако, на крају, увидиш да те за време молитве не изобличује никакво зло, онда си истински слободан и ушао си у Његов свети починак, по вољи Његовој.

4. Ако видиш да се добри плод утврдио у теби и да га коров непријатељски више не дави; ако су противници одступили од тебе сами од себе, повлачећи се у свом лукавству, будући да се више не бориш са својим чулима; ако је облак осенио твоју скинину, то јест шатор, тако да га „сунце не жеже дању, ни месец ноћу“ (Псалам 121, 6), и ако је у теби све припремљено за шатор, за његово постављање и одржавање, по вољи Божијој, знај да си од Бога добио победу. У том случају, и Он ће осенити шатор, јер је Његов. Он ће ходити пред њим и указивати на његово станиште. Јер, шатор се не може зауставити уколико се Он, како говори Писмо, не заустави на жељеном месту (4. Мојсијева 9, 16-23).

5. Човек је у великој опасности све док јасно не увиди да у њему више нема ничег од његових непријатеља који се усиљују да разбију монашко делање, учећи свему противприродном. Због тога имамо потребу да страх пред Његовом благошћу старешинује над нама, како би нас сећање на смрт и Суд непрестано поражавало, и свето смирење господарило над срцем нашим сваког часа, по милости Божијој. Стога је потребно да нисмо немарни према ономе што све то припрема и чува, већ да у томе умом пребивамо до краја: да непрестано гледамо своје грехе и да ни у чему не верујемо себи све док се налазимо у злом ропству.

6. Осуђивање ближњег, укоревачење и понижавање брата у срцу, вређање приликом сваког случаја, поучавање са гневом, клеветање пред било ким, човека чине туђим милости коју добијају свети, као и часним врлинама. Јер, све то уништава труд који човек предузима, упропашћујући његове добре плодове. Неразуман је онај који говори: 'Ја оплакујем грехе своје', а чини нешто од наведеног. Онај ко говори: 'Ја плачем због грехова својих', а има нешто од реченога, вара себе.

7. Ко иште безмолвије, а не труди се да истовремено одсече страсти, слеп је у делу изграђивања врлина. Ко је оставио своје грехе, а труди се да исправи другога, туђ је молитви од свег срца и разумном искању од Бога. Ево праве храбрости: противити се ранијим гресима, за чији опроштај се човек већ молио, уз молитву да се више не упадне у њих ни у срцу свом, ни на делу, ни чулима.

8. Човек не може да заустави своје грехе, да се задовољи старањем само о њима, и да одустане од осуђивања творевине Божије, уколико сећање на његове грехе не буде стално господарило његовим срцем и уколико га оно не одвоји од свега што је у свету и што би могло да влада њиме. Блажен је онај који се тога удостојио истински, а не притворно и са лукавством. Уосталом, то је дело оних који имају истински плач, који преко овог видљивог, ум и чула подстиче да не осуђују ближњег. Јер, обузетост властитим гресима удаљује од грехова ближњега.

9. Враћати зло за зло јесте далеко од плача. Бити склон ка нечему светском из таштине, чак и у мислима, такође је далеко од њега. Жалити због тога што нису прихватили твоју склоност, опет је далеко од њега. Чинити своју вољу, далеко је од њега. Стидно је за некога рећи да је добар или

рђав, зато што сам човек свакако зна да је нечистији од њега. За човека представља стид, незнање и злу превару ако жели да сазна за ствари које га се не тичу.

10. У теби нема истинског плача ако се ожалостиш када те занемаре. У теби нема страха Божијега ако се растужиш када претрпиш губитак у неким житејским пословима. У теби нема страха Божијега ако се смутиш када ти кажу о нечему што чак и не познајеш. У теби нема страха Божијега ако прихваташ када те прослављају. У теби нема страха Божијега ако се жалостиш када те нападну. У теби нема страха Божијега ако обилазиш славне овог света, желећи њихово друштво. У теби нема страха Божијега ако се спориш са оним који разговара са тобом, желећи да буде по твојим речима. У теби нема страха Божијега ако се жалостиш када презру твоје речи. Све то обелодањује старог човека који још живи и влада над тобом, јер нема онога што би му се супротставило, то јест страха Божијег, и истинског плача.

11. Онај ко делује по Богу треба да има умне очи како би познао себе и схватио да постаје непријатељ Божији када попусти својој вољи. Уколико будеш испуњавао заповести Божије и свако своје дело са разумом обављао Бога ради, држећи у срцу да не можеш угодити Богу сразмерно слави Његовој, твоји греси који ти се налазе пред очима, противиће се лукавом духу који хоће да те обори кроз мњење да си праведан. Они ће ти сачувати здање које је у теби сачинио плач. Тада ћеш схватити да си се познао и у каквом се стању налазиш, те нећеш поверовати своме срцу да си победио. Јер, све док не стане пред Суд, док не чује коначну пресуду о себи и док не сазна где му је место, човек не може да верује себи, с обзиром да остаје страх и питање да ли је угоднио Богу. Туга по Богу која изједа срце може да задржава чула, док противљење помислима са здравим трезвоумљем чува чула ума. Ипак, човек се тиме не задовољава и не може да верује себи. Због тога треба да се стално труди све док се налази у телу.

12. Блажени су они који се не надају дрско на своје дело којим су, наводно, угодили Богу; који се, због одсуства такве наде на своје дело, стиде да сусретну Бога; који су схватили славу Његову и који се старају да најпре врше Његову вољу; који су познали немоћ своју; који се задовољавају тугом због себе; који плачу због себе, не бринући о осталој творевини Божијој којој ће Он сам судити. Победа онога који је служио Богу обелоданиће се тек кад он, сјединивши се са Богом, сконча по Његовој вољи. Он ће у књигу живих бити уписан када анђели небески посведоче да је мимоишао начелнике са леве стране. Од тада ће његов спомен бити са небеским становницима. Међутим, све док тече борба, човек се налази у страху и трепету, јер данас побеђује, а сутра ће може бити побеђен, или је сада побеђен, а сутра ће можда победити.

13. Борба стеже срце, а бестрашће је необориво. Оно је већ добило венац и не узнемирава се због удела три раздељена дела који су се заједно успокојили у Богу. Та три дела су: душа, тело и дух, као што апостол негде у Посланици Солуњанима говори (1. Солуњанима 5, 23). Према томе, поставши

једно дејством Светога Духа, њих троје већ више не могу да се разделе. Тако и Христос, умревши и „васкрснувши, више неумире, смрт више не влада њиме“ (Римљанима 6, 9). Његова смрт је била наше спасење, пошто је Он Својом смрћу умртвио грех, и Његово васкрсење је живот за све који снажно верују у Њега. И једним и другим Он је Своје исцелио од страсти како би живели у Богу и доносили плод правде.

14. Немој сматрати да си умро греху све док трпиш притисак од непријатеља својих, било док си будан, било у сну. Јер, све док се налази на попришту, јадни човек нема смелости. Гледајући издалека на крај, он нема поверења у дела своја. Само неразумни, иако пада сваког дана, мисли да побеђује зато што код њега и нема борбе на попришту.

15. Због тога је Господ, шаљући Своје ученике на проповед, рекао: „Никога не поздрављајте на путу, већ само у кући. И ако буде онде син мира, останите код њега“ (Лука 10, 4), и тамо ће остати мир ваш. И Јелисеј је, шаљући Гијезија, рекао: „Немој благосиљати човека кога сретнеш“, и ти не примај благослов ни од кога (4. Царстава 4, 29). Јер, он је знао да он неће оживети дечака и да нема силе да га подигне. Дошавши и угледавши дечака где лежи на одру, човек Божији је затворио врата за собом и са сваким чулом извршио подвиг и дејства, пењући се на одар код дечака и силазећи до седам пута. И када су се загрејала чула, дечко је, по вољи Духа, отворио очи.

16. Шта ћемо рећи ми, јадни, који више волимо славу овог света од славе Божије, који не знамо да водимо борбу али журимо да уђемо у покој, који не познајемо дуготрпљење Божије по коме Он оставља кукољ заједно са добрим плодом, и по коме не шаље да се сакупи кукољ све док добри плод не сазре? И Гијезије је прешао пут, али није успео да подигне дечака, зато што је више заволео славу људску од Божије славе.

17. Блажене су очи које се разумно стиде да се пруже према Богу, које се старају да разумно исцеле своје ране, које су свесне својих грехова и које се моле за њихово отпуштање. Тешко, пак, онима који губе своје време, мислећи да су безгрешни, који газе своју савест, не желећи да их она приводи скрушености, и који не признају да је велика ствар бити мали.

18. Земљоделац је жалостан због свог труда уколико семе које је посејао не донесе плода. Он га сматра пропалим јер није донело плод. Тако и човек не треба да се ослања на своју савест све док је окружен непријатељским ловцима и клеветницима, па макар знао све тајне и имао сва познања, макар чинио многа знамења и исцељења, макар истрајавао у разним злопаћењима и наготовао без одеће. Он треба да је под страхом све док не чује речи: „Љубав никад не престаје...“ (1. Коринћанима 13, 8), „све верује, свему се нада, све трпи“ (1. Коринћанима 13, 7).

19. О, колико је напоран пут Божији, као што је Он сам рекао: „Јер су уска врата и тесан пут што воде у живот, и мало их је који га налазе“ (Матеј 7, 14). А ми, немарни и страстољубиви, тешимо се тиме што наводно не можемо да носимо бреме о коме је Он рекао: „Узмите јарам мој на себе и научите се од мене; јер сам ја кротак и смирен срцем, и наћи ћете покој душама својим. Јер јарам је мој благ, и бреме је моје лако“ (Матеј 11, 29-30). Има ли у броју оних који су мудри по Богу и који се боје Бога некога да се не подвизава свом силом да понесе злопаћење у сваком труду и удаљавању од света, у безмолвију, чувању срца и старању за спасење? Ипак, и такав ће наћи да није достојан да својим устима изговори име Божије. Владика Господ Исус је дошао на земљу да би у нама, који не живимо „по телу него по Духу“ (Римљанима 8, 1), умртно страсти, показавши нам сву вољу Оца. Учећи Своје ученике, Он је говорио: „Тако и ви кад извршите све што вам је заповеђено, говорите: Ми смо непотребне слуге, јер смо учинили што смо дужни учинити“ (Лука 17, 10). То је Он говорио онима који су поднели труд и чували га, и који знају да постоје грабљивци који су спремни да их покраду. Свако ко види било шта отровно, бежи са страхом, било да се ради о змији, о гуји, о шкорпији, или о нечем другом што поседује смртоносни отров. Међутим, наша бестидна и јадна душа прима све што је умртвљује и не бежи од тога. Она чак ни не одступа, већ се наслађује са тиме, и слаже се срцем са тиме. Због тога она узалуд троши своје време и остаје без порога и плода.

ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТО СЛОВО: О бестрашћу

1. На путу врлина постоје падови, зато што постоје непријатељи, постоје промене, измене, постоји обиље и мера, постоји недостатак, постоји туга и радост, постоји бол срца и скорб, постоји покој срца и напредак, постоји принуђивање. То је пут којим се достиже нада.

2. Бестрашће је далеко од свега тога и ни у чему нема потребе. Јер, оно је у Богу и Бог је у њему. Оно нема непријатеља, нема више ни падова, ни неверја, ни труда око чувања, ни страха од страсти, ни похоте за било којом ствари, ни неспокојства због било чега непријатељског.

3. Његова вредност је велика и неизрециво славна. Човек је далеко од њега све док има страх од било које страсти, и док из његовог срца излази осуда.

4. Оно је тело које је примио Господ Исус. Оно је љубав којој је Он научио Своје и коју они са радошћу пројављују на делу.

5. Многе незналице су помислиле да су га достигли, иако су страсти још живеле у њиховим душама и премда им тело још није било сасвим очишћено, због чега су скренули од неопходнога. Оппростите ми, Бога ради.

ДВАДЕСЕТ ПЕТО СЛОВО: Ави Петру, свом ученику

1. Ти си ми написао: 'Хтео бих да Богу принесем покајање за своје грехе, уколико ме Господ избави од горке светске бриге у коју сам упао'. Добро си рекао: 'Ако се избавим од дела овога века'. Јер, није могуће да ум брине и о једном и о другом, као што је Господ рекао: „Не можете служити Богу и мамону“ (Матеј 6, 24). Мамон означава свако дело овога света. Према томе, човек не може да служи Богу ако их не напусти.

2. Шта би друго било служење Богу ако не да на уму немамо ништа што је страно Богу када га благосиљамо, да не осећамо похоту када му се молимо, ни злобу када му певамо, ни мржњу када му се клањамо, ни злу завист која нам ствара препреку када смо поред Њега, ни срамну сласт у нашим удовима када га се сећамо. Јер, све су то мрачне стене које ограђују бедну душу која због свега тога не може чисто да служи Богу. Све то јој полаже препоне у ваздуху и не дозвољава јој да сретне Бога, да га у тајности благослови, да му се помоли са сладошћу љубави, у пријатности срца и са светом жељом, што би јој донело просвећење од Њега.

3. Због тога што се не труди да разумно одсече све то, ум се увек помрачује и не може да напредује по Богу. Он неће моћи да се постара да то одсече уколико не постане безбрижан за дела овога века. Једна брига је усмерена споља, на ствари овога света које служе на успокојење тела, а друга унутра, на задовољење страсти, које праве сметњу врлинама. Међутим, душа не види ову унутрашњу бригу пре него што се ослободи од спољашње. Због тога је Господ Исус рекао да нико ко се не одрекне од своје воље не може бити Његов ученик (Лука 14, 26).

4. Спољашње старање долази од произвољења, а унутрашње, од спољашњег дејства. Знајући да и над једним и над другим царује воља, Господа наш Исус Христос је наредио да је одсецамо. Када се душа стара о спољашњем, ум се умртвљује и страсти већ своја дејства пројављују без задржавања. Уколико, пак, душа послуша речи Исусове и одсече своје прохтеве, почеће да мрзи свако дело овога света. Тада се буди ум и стоји све док их не избаци из свога дома. Он непрестано пази на душу и чува је како се не би вратила на оно што јој је представљало искушење.

5. Душа је слична младој удатој жени која се, по одласку мужа на пут, не брине са доличним страхом и стидом о стварима у кући. Кад јој се врати муж, она одмах у страху оставља оно што је радила и почиње да се о свему стара по вољи мужа. Дошавши, он се стара о свим домаћим стварима сагласно потребама. Такав је и ум. Када се пробуди, он се стара о души и непрестано је чува, све док не роди од њега. Тада он васпитава њену децу и они постају једно срце. Душа му се покоравала, као што је написано код апостола: „Муж је глава жени“. И још: „Али муж не треба да покрива главу своју, јер је слика и слава Божија; а жена је слава мужевљева. Јер није муж од жене, него жена од мужа. Пошто муж не би саздан ради жене, него жена ради мужа. Зато жена треба да

има власт на глави ради анђела. Ипак, у Господу нити је муж без жене, ни жена без мужа. Јер као што је жена од мужа, тако је и муж кроз жену, а све је од Бога“ (1. Коринћанима 11, 7-12).

6. Ова реч се односи на оне који су се удостојили да постану једно са Господом и који више немају ранији образ. То су они који се Богу моле у чистоти. То су они који Бога благосиљају у светом срцу. То су они које је Бог просветио. То су истински поклоници које Бог тражи. То су они о којима је Он рекао: „Уселићу се у њих, и живећу у њима“ (2. Коринћанима 6, 16). Оно што је Он рекао да ће двојници који се међу собом сложе све бити испуњено (Матеј 18, 19), на њих се односи. Према томе, Он хоће да његови буду чисти од свега вештаственога, и видљивога и невидљивога, то јест у души, као и од свега што је Он, кроз Своје оваплоћење, Својим телом уништио, као што је рекао: „Останите у мени, и ја ћу у вама“ (Јован 15, 4). Видиш ли, брате, да Он најпре жели да ми постанемо деца у Њему. Тада ће и Он бити у нама, ради чистоте по сили нашој.

7. Међутим, рећи ће неко: 'Ја сам се нашао у Њему кроз крштење, али свој живот не могу да ускладим са тиме'. Чуј, љубљени! Онај ко се крштава прима опроштај грехова, као што говори апостол: „Тако се с њим погребосмо кроз крштење у смрт...да би се уништило тело греховно, да више не робујемо греху“ (Римљанима 6, 4). Јер, Христос не може да пребива заједно са грехом. Стога, „ако се у тебе уселио Христос, свакако је умро грех, а Дух је живот за праведност“ (Римљанима 8, 10), како каже апостол. „Јер је удата жена везана законом за живог мужа; ако ли муж умре, разреши се од закона мужевљева. Зато, дакле, док јој је муж жив биће прељубница ако пође за другога мужа; ако ли јој умре муж, слободна је од закона да не буде прељубница ако пође за другога мужа“ (Римљанима 7, 2-3).

8. Према томе, ко жели да сазна да ли се у њега уселио Христос, нека посматра своје помисли. Све док му грех вуче срце, Бог се још није уселио у њега и Дух још у њему није нашао покоја. Богу приличи да се усели у човека који има дела која су Њему својствена. Исто тако, човеку приличи да је у Богу када му се душа ослободи од страсти, као што је рекао апостол: „Ко се са блудницом свеже једно је тело с њом...А ко се сједини са Господом, један је дух с Њиме“ (1. Коринћанима 6, 16-17). Јер, свака противприродност се назива блудницом.

9. Према томе, кад се душа ослободи и када заобиђе све што јој препречује пут у ваздуху, то јест у узлажењу Богу, почиње да пребива у Богу и да прима од Духа Његовог, по реченоме: „А ко се сједини са Господом, један је дух с Њиме“ (1. Коринћанима 6, 17). Он њу, која му се непрестано клања и која се прилепљује уз Њега, учи како да се моли. Он пребива у њој, руководећи је, успокојавајући је и откривајући јој Своје неизрециве почести и дарове. Њу он препорађа кроз крштење и кроз надахнуће Духа Његовог, као што је написано: „Рођени од Бога не греша...и нечастиви га се не дотиче“ (1. Јованова 5, 18), „јер је од Бога рођен“ (1. Јованова 3, 9). И у Јеванђељу Он говори: „Ако се не обратите и не будете као деца, нећете ући у Царство небеско“ (Матеј 18, 3). И

опет: „Жарко желите разумнога и правога млека, као новорођена деца, да о њему узрастете за спасење“ (1. Петрова 2, 2).

10. Која дела су својствена детету? Дете плаче када га бију и радује се са онима који се радују. Ако га вређају, не гневи се, а ако га хвале, не превазноси се. Ако више поштују његовог другара, не завиди; ако узму нешто од онога што му припада, не смућује се; ако му оставе нешто мало у наследство, не проверава и не тужи се ни са ким; не препире се ради својине; не мрзи ни једног човека; не жали се ако је сиромашно; не надима се ако је богато; видећи жену не осећа похоту; сласт похоте и многобрижност не владају њиме; никога не осуђује; ни над ким не влада; никоме не завиди; не говори са самохвалисањем о ономе што не зна; не исмева ближњег због његовог спољашњег изгледа; ни са ким није у завади; не претвара се; не тражи почести овога света; не тражи да сабира богатство; није среброљубиво; није дрско; не воли да се препире; не поучава са страшћу; не узнемирава се ни због кога; не тугује ако га разодену; не држи своју вољу; не боји се глади ни злочинаца; не страши се звери ни рата; не избежумљује се при гоњењима.

11. Такав је онај о коме је Господ наш Исус рекао: „Ако се не обратите и не будете као деца, нећете ући у Царство небеско“ (Матеј 18, 3). Када дете мало одрасте, у њему почне да живи зло. Због тога га прекоревала апостол, говорећи: „Да не будемо више мала деца, коју љуља и заноси сваки ветар учеља, обманом људском, и лукавством ради довођења у заблуду, него да будемо истински у љубави да у свему узрастемо у Онога који је глава“ (Ефесцима 4, 14-15). И опет говори: „Млеком вас напојих а не јелом јер још не могосте. Али ни сад још не можете“ (1. Коринћанима 3, 2-3). И још говори: „За време док је наследник дете се ништа не разликује од роба, ако и јесте господар свега. Него је под старатељима и управитељима до рока који је отац одредио. Тако и ми, када бијасмо деца, бијасмо поробљени стихијама света“ (Галатима 4, 1-3). И опет: „Бежи од младалачких жеља“ (2. Тимотеју 2, 22). Учећи нас да одбацујемо такву младост, он је рекао: „Браћо, не будите деца умом, него злоћом детињите, а умом будите савршени“ (1. Коринћанима 14, 20). Према томе, у чему се састоји дело истинских младенаца у Христу? По речима апостола Петра, у следећем: „Одбаците сваку злобу и свако лукавство и лицемерје, и завист и сва оговарања...као новорођена деца“ (1. Петрова 2, 1). Видиш ли, брате, шта значи реч Господа нашег Исуса: „Заиста вам кажем, ако се не обратите и не будете као деца, нећете ући у Царство небеско“ (Матеј 18, 3)? Ова реч је набијена страхотом зато што ју је Господ наш изрекао са заклетвом: „Заиста“, то јест амин, „вам кажем“. Он сам јесте Амин. Због тога је апостол рекао: „Немајући ни у кога већега да се закуне, закле се самим собом говорећи: Заиста ћу те богато благословити и обилно те умножити“ (Јеврејима 6, 13-14).

12. Схватимо исправно ову реч и на сваки начин се старајмо да је са страхом и трепетом испуњавамо сваког часа, чим нам се укаже прилика. Када нас непријатељ рани стрелом незадовољства према ближњем или стога што нас је ожалостио, или увредио, или оклеветао, или што се са нама препире и очекује уступак; када нечисто огорчење почне да нас тишти, приводећи у

покрет зло сећање на оно што нам је учинио ближњи како би нам душу помрачио гневом и мржњом, пожуримо да се сетимо речи Господа нашег које је изрекао са заклетвом: „Заиста вам кажем, ако се не обратите и не будете као деца, нећете ући у Царство небеско“. Ко се неће уплашити кад чује ове речи? И ко од мудрих, који желе да спасу своју душу, неће из свога срца избацити свако незадовољство које има према ближњем? И ко од оних који се боје да не допадну у геену неће из свог срца ишчупати сваку мржњу, како не би био избачен из Царства? Јер, наш Господ је рекао одлучном речју: „Ако се не обратите и не будете као деца, нећете ући у Царство небеско“. Ова реч је тешка за оне који се држе своје воље, који воле свет и не познају дар Духа Светог. Онима, пак, на које сиђе, Он даје заборав сваког зла и учи их Своме, то јест уместо гнева кротости, уместо непријатељства миру, уместо препирања смиреноумљу, уместо мржње љубави, уместо малодушности дуготрпљењу. Такви су они који су се удостојили препорода.

13. Постарајмо се да од свог срца одсечемо оно о чему говори велики апостол. Оставимо то да бисмо дошли до мере детета. Они који су се о томе постарали, и који су то одсекли од својих душа, касније су опет дошли до светог великог узраста и савршенства. Јер, Господ је, пошто им је дунуо у лице, рекао: „Примите Дух Свети“ (Јован 20, 22). Јавивши им се на мору Галилејском, Он је рекао: „Чеда, имате ли овде шта за јело?“ (Лука 24, 41), напомињући им да их је кроз дување Духа Светог учинио децом, иако по телу нису били деца. И опет је написано: „...Ево ја и деца коју ми даде Бог. А пошто та деца имају заједницу у крви и меси, и Он узео најприснијег удела у томе, да смрћу сатре онога који има моћ смрти, то јест ђавола; и да их избави...“ (Јеврејима 2, 13-15). Са чијим телом и крвљу је Он узео најприснији удео ако не са телом и крвљу оних који оставише свако лукавство и достигоше меру светог детета? И они су опет постали савршени, по речи апостола: „Док не достигнемо сви у јединство вере и познања Сина Божијега, у човека савршена, у меру раста пуноте Христове“ (Ефесцима 4, 13). И опет, он каже: „Тело расте на изграђивање самога себе у љубави“ (Ефесцима 4, 16). Апостол Јован таквима пише: „Писах вам, децо, јер сте познали Оца...Писах вам, младићи, јер сте победили...нечастивога“ (1. Јованова 2, 13-14). Да ли си сада сазнао да су они који су постали деца зломом постали борци против непријатеља, будући да су се обнажили од његовог оруђа, то јест злобе? Они су затим постали и оци и достигли у меру савршенства, тако да им се поверавају и откривења и тајне. Они достижу мудрост, јединство, благод, кротост и чистоту, будући да су такве особине кротости. Они су они који су прославили Христа у телима својим.

14. Подвизавајмо се, љубљени брате, да не будемо малодушни због велике духовне глади која се раширила по земљи. Непрестано умољавајмо благод Божију да не допусти да се преваримо прелешћу непријатеља и завидника који твори зло без милости и бестидно наваљује, говорећи да ће нас, ако не данас, а оно свакако сутра надвладати и да неће одустати. Због тога се неодступно молимо, говорећи као Свети Давид: „Погледај и услиши ме Господе Боже мој. Просвети очи моје да не бих некад заспао на смрт, да не би некад рекао непријатељ мој: Надјачах га. Они који ми досађују ће се обратовати ако се саплетем“ (Псалам 13, 3-4). Ако непријатељи почну да нас

савлађују, узвикнимо говорећи: „Боже, ко се може упоредити са Тобом? Немој прећутати и немој бити кротак према непријатељима. Јер, ето, непријатељи Твоји се ускомешаше и они који Те мрзе подигоше главу. Постадоше лукави према Твојим људима, говорећи: Немојмо оставити спомен о Израиљу“ (Псалам 83, 1-4). Онај који је напредовао у Духу Светом говораше: „Боже, учини да буду као вихор, као плева пред ветром...“ (Псалам 83, 13) „Напуни им лица срамотом...“ (Псалам 83, 16) и нека знају да си Ти једини Свевишњи над свом земљом“ (Псалам 83, 18). Тако они који се подвизавају вером крепе своје срце против непријатеља. Пре него што ступе у борбу, они себе утврђују на светом камену који је Христос, говорећи у крепости срца: „Опколише ме као пчеле саће и распалише се као ватра у трњу и именом Господњим им се противих“ (Псалам 118, 12).

15. Приметивши да су нас непријатељи окружили својим лукавством, то јест унинијем, или да ослабљују нашу душу похотном слашћу, да нам не дају да поднесемо гнев на ближњег који чини нешто неприлично, да подстичу очи наше на жељу за телима, да хоће да нас навуку на једење слатке хране, да нам речи другог представљају као отров, да нас побуђују да понижавамо речи другог, да нас наговарају да правимо разлику међу братијом и да говоримо: 'Овај је добар, а овај је рђав'; не треба да смо малодушни, већ са крепошћу срца, као Давид, узвикнимо: „Господ је заштитник живота мог! Ако се на мене наоружа пук, неће се уплашити срце моје; ако на мене подигну рат, на Њега ћу се надати. Само једно тражих од Господа: да живим у дому Господњем све дане мог живота, да гледам красоту Господњу и да посећујем Његов свети храм. Јер, Он ме сакри...и узнесе ме: Сада узнесе главу моју над непријатељима мојим“ (Псалам 27, 1-6). Ово је својствено онима који су свој ум подигли од мртвих дела, које апостол назива ноћу, говорећи: „Нисмо синови ноћи нити таме“ (1. Солуњанима 5, 5). Изобличавајући оне који су немарни, он је говорио: „Јер који спавају, ноћу спавају, и који се опијају, ноћу се опијају“ (1. Солуњанима 5, 7), и још: „Дан Господњи ће доћи као лопов у ноћи...и неће избећи“ (1. Солуњанима 5, 2-3) зато што су у ноћи. Онима, пак, који су свој ум подигли из страсти, он говори: „А ми који смо синови дана будимо трезни и обучени у оклоп вере и љубави и с кацигом наде спасења (1. Солуњанима 5, 8)“.

16. Учинимо све и будимо трезвоумни у односу на мртва дела, пазећи душом сваког часа како не бисмо чинили ништа што је противприродно. Јер, наша природа је нестална, по речи пророка Исаије: „Милостив ти је Господ, потиштена и колебљива, која ниси нашла утехе“ (Исаија 54, 10). Јер, душа личи на гвожђе које рђа уколико се занемари, али, исто тако, постаје и као огањ и чисти се када га положи у ватру - тада га нико не може дотаћи јер и само постаје огањ. Таква је и душа: док пребива са Богом и налази се поред Њега, она је као огањ и опаљује све непријатеље своје који су је довели до рђања за време њене немарности. Тај огањ је чини чистом и обновљеном, као и гвожђе, и она се већ не наслађује ничим светским, него се успокојава у својој природи, која је и била њена првобитна својственост. Она, међутим, умире када остави своју природу. Животиња умире ако се спусти у воду зато што је земљање природе; и риба умире ако се нађе на земљи зато

што је из водене средине; и птице се добро осећају док су у ваздуху, а на земљи се боје да их не ухвате. Тако и савршена душа која напусти своју природу, одмах умире.

17. Они који су постали достојни и који су се удостојили оних дарова, на свет гледају као на тамницу и неће да се мешају са њим да не би умрли? Таква душа већ не може да заволи свет, чак и да хоће, зато што се сећа свог ранијег стања у коме је боравила док није почела да пребива у Богу, зато што се сећа шта јој је свет учинио и како ју је направио пустом. Непријатељ који уђе у царски град и коме људи у граду из страха пруже руку, по злоби својој одмах жури да уклони лик цара и да његове законе измени. Затим уводи друге, тешке законе и поставља свој лик, те сво мноштво народа приморава да му служе. На тајно, пак, обавештење и вапај грађана: 'Дођи и помози нам', истински цар се расрђује на свог непријатеља и долази са својом војском. Чувши о томе, грађани му са радошћу отварају врата и он улази, убија свог противника и свргава лик који је он насилно поставио, те измењује законе. Град се радује и истински цар, поставивши поново свој лик и своје законе, живи у њему и крепи га, како више нико не би могао да завлада њиме, а оне који живе у њему учи да се боре, како би без страха иступили пред сваког свог непријатеља. Таква је и душа којом је, после светог крштења, опет насилно завладао непријатељ, понизивши је разним својим замкама, и уместо лика Цара поставивши свој лик и своје законе, коју је он нагнао да се стара о делима овога света, да делује немарно и нечастиво, и коју је он учинио каквом је хтео. Њој, међутим, најзад благодат светог и великог Цара Исуса шаље покајање, због чега се она радује. Покајање је отворило улаз и велики Цар Христос је ушао, уништио њеног непријатеља, уклонио његов лик и његове нечастиве законе, учинио је слободном и у њој поставио Свој свети образ. Он јој је предао Своје законе и њена чула научио да се боре. Најзад, Он почива у тој души јер је постала Његова. Тако бива са душом по милости Божијој!

18. Према томе, душа не може ући у покој Сина Божијег уколико нема образ царев. Као што новац који на себи нема царско изображење нико од трговаца не прима и не даје, нико од мерилаца не мери, нити цар прихвата у своју ризницу, тако ни душу која нема образ Великог Цара Исуса, ни анђели ни сам Цар не пуштају да уђе у покој Његов, већ је одгурују говорећи: 'Како си ти ушла овде немајући мој образ?' Обележје овог образа јесте љубав. Јер, Он сам је рекао: „По томе ће сви познати да сте моји ученици ако будете имали љубав међу собом“ (Јован 13, 35). Међутим, ми не можемо имати Његову љубав ако нам је душа подељена, то јест ако Бога тражи, а воли свет. Као што птица не може полетети са једним крилом или имајући нешто обешено о себе, тако ни душа не може напредовати у Богу ако је свезана било чиме светским. Као што лађа не може да плови уколико нема све што јој је потребно за пловидбу, тако ни душа не може да преплива море страсти ако нема никаквих врлина. Као што морнари не носе скупоцена одела, нити рукавице, ни чизме, зато што у случају потребе не могу да пливају ако нису наги, тако ни душа не може да преплива валове непријатељских духова злобе уколико не буде обнажена од свега светскога. Као што војник који креће у борбу против царевих непријатеља не може да опстане ако нема сво потребно оружје,

тако ни монах не може да се супротстави страстима ако му недостаје нека од врлина. Ако се у граду који је окружен зидинама развалила само једна мала стена, непријатељи ће, уколико желе да уђу у град, сву своју пажњу усмерити баш на ту развалину. И премда стражари стоје код врата, не могу се одупрети непријатељима, уколико се не поправи разваљено место. Исто тако, ни монах не може да се супротстави непријатељима својим уколико је њиме овладала било која страст. Он тада не може да достигне меру савршенства.

19. Не говорим ово ја, него Божанствено Писмо. У књизи Постања је написано: „И рече Бог Ноју: Тебе јединог видех праведног у роду овом и савршеног“ (1. Мојсијева 7, 1). И Аврааму је Он рекао: Буди непорочан преда мном и установићу завет са тобом...вечан завет (1. Мојсијева 17, 1 и 7). Исаак је, благосиљајући свога сина, рекао: Нека те Бог мој укрепи да би могао да испуниш сву вољу Његову (1. Мојсијева 28, 1-4). И у књизи Бројева је написано: „Свако који је узео завет нека се уздржи од вина и винског сирћета и сикера и од свега што исходи из винограда, чак и од сувог грождја“ (4. Мојсијева 6, 3). А у Поновљеним Законом је речено: Ако ступиш у борбу против непријатеља твога, сачувај се од сваке зле речи, све док ти непријатељ не буде предан у руке (5. Мојсијева 29, 9). Немој оставити даха ни у једном од ових седам народа да те не би научили да грешиш преда мном (5. Мојсијева 20, 16). Учећи оне међу нама који говоре: 'Да ли ћеш их брзо истребити кад их је толико' да нису малодушни, Он је рекао: Не можеш да их истребиш за једну годину да не би земља опустела и да се не би умножиле дивље звери против тебе, већ мало по мало, кад се умножиш и порастеш...И увећаће Бог област твоју (5. Мојсијева 7, 22). Бог им је, такође, много пута заповедао говорећи: Пази да никад не положиш завет са Хананејцима које намеравам да истребим пред лицем твојим (5. Мојсијева 20, 2).

20. Пошто је Исус Навин пошао и окружио Јерихон, и пошто га је срушио, Бог је рекао: Прокуни њега и све његово (Исуса Навина 6, 17). Док је Исус намеравао да ступи у борбу са становницима Гаја, Израил се дао у бегство, не могавши да се супротстави непријатељима услед клетве која се на њему нашла због ситнице коју је украо Ахар. Тада је Исус пао на лице и заплакао пред Господом, говорећи: Окрену Израил врат свој пред непријатељима својим (Исуса Навина 7, 8). Шта ћу да чиним? И рече му архистратиг силе Господње: Израилу, ти не можеш да се успротивиш непријатељима својим јер је клетва на теби (Исуса Навина 7, 13). И Исус не оде више у борбу све док није истребио Ахара. Такође, видимо да је Бог од Саула одузео царство услед клетве којој се подвргао због Амалика. И још, Бог Израила није послушао оног дана када је Јонатан умочио жезал свој у саће меда и ставио га у уста своја (1. Самуилова 14, 17). Учећи нас да најмања страст уништава силу врлина, и Еклизасјас говори: Мртве муве кваре сладост јелеја (Проповедник 10, 1). Језекиљ такође говори: Онога дана када праведник скрене са пута своје правде и учини неправду, пустићу болест на лице његово и нећу поменути правду његову (Језекиљ 18, 24). А апостол говори: „Мало квасца укисели све тесто“ (Галатима 5, 9). Узевши од продате њиве и слагавши, Ананија и његова

жена, Сапфира, одмах су пали пред ноге апостола и испустили дух, иако дело беше мало. Јаков, опет, говори: „Јер који сав закон одржи а сагреша у једноме, крив је за све“ (Јаковљева 2, 10).

21. Подстичући нас да се окренемо ка Њему, Бог код Језекиља говори: „Од дана кад се безаконик обрати од свог пута и учини суд и правду, више нећу помињати његова безакоња и поживеће живота“ (Језекиљ 18, 21), „јер нећу смрти грешника, него да се обрати и да буде жив. Обратите се најзад. Због чега умирате, доме Израиљев“ (Језекиљ 33, 11). И опет Јеремија говори: Обрати се мени, доме Израиљев, па ћу вам се смилovati, говори Господ (Јеремија 3, 12 и Јеремија 36, 3). И опет: Зар онај ко падне не устаје, и зар се не враћа онај ко залута? (Јеремија 8, 4). Због чега се одвратише ови људи моји у Јерусалиму срамним одступањем, и због чега су упорни у својој вољи, избегавајући да се обрате, говори Господ (Јеремија 8, 5). „Обратите ми се, и обратићу вам се“ (Малахија 3, 7). И Господ Исус је рекао: „Јер ако опростите људима сагрешења њихова, опростиће и вама Отац ваш небески. Ако ли не опростите људима сагрешења њихова, ни Отац ваш неће опростити вама сагрешења ваша“ (Матеј 6, 14-15). И апостол говори: „Ако и упадне човеку какво сагрешење, ви духовни исправљајте таквога духом кротости“ (Галатима 6, 1). И опет Јаков говори: „Браћо, ако ко од вас залута са пута истине, па га неко врати, нека зна да ће онај који обрати грешника са пута заблуде његове, спасти душу од смрти и покрити мноштво грехова“ (Јаковљева 5, 19-20).

22. Ето, сва та сведочанства Писма нас побуђују да испитујемо сами себе и да утврдимо да ли, можда, трудећи се, у себи немамо злобу према ближњем, или гнев и не праштамо му, што би упропастило труд наш. У том случају и Господ наш Исус Христос нам неће помоћи у часу кад нас буду вређали непријатељи наши. Јер, Он сам је неке такве строго прекорео, говорећи: „Зли слуго, сав дуг онај опростио сам ти, јер си ме молио. Није ли требало да се и ти смилујеш на свога другара, као и ја на те што се смиловах? И разгневи се...и предаде га мучитељима док не врати све што му је дуговао. Тако ће и Отац мој небески учинити вама, ако не опростите брату својему од срца својих сагрешења њихова“ (Матеј 18, 32-35). Испитуј себе, брате, свакодневно ако желиш да упознаш срце своје и шта је у њему пред Богом - да ли осуђивање брата, или мржња, или завист, или дрскост. Ако се у твом срцу нађе такав отров, сети се речи Господа Исуса: „Тако ће и Отац мој небески учинити вама, ако не опростите брату својему од срца својих сагрешења њихова“ (Матеј 18, 35). Ко се плаши да не допадне у ад нека из свог срца избацује сваку злобу. Тако она страшна одлука неће пасти на њега. Пази на своје срце, брате, и буди бодар према својим непријатељима, јер они су свелукави злотвори. У срцу се убеди у истину речи да човек који чини зло не може чинити добро. Човек, међутим, може да чини зло под видом добра.

23. Због тога нас је наш Спаситељ научио да смо бодри пред непријатељима, говорећи: „Јер су уска врата и тесан пут што воде у живот, и мало их је који га налазе...Широка су врата и широк пут што воде у пропаст, и много их има који њиме иду...Чувајте се лажних пророка, који вам долазе у оделу

овчијем, а изнутра су вуци грабљиви. По плодовима њиховим познаћете их“ (Матеј 7, 13-16). Који су то плодови ако не свака противприродност којом они наваљују на нас, желећи да наше срце наведу на њу? Међутим, оне који воле Бога из свег срца лажни пророци не могу да убеду ни у шта своје, по речи апостола: „Ко ће нас раставити од љубави Христове? Жалост или тескоба, или гоњење, или глад, или голоотиња, или опасност, или мач?...Јер сам уверен да нас ни смрт, ни живот, ни анђели, ни поглаварства, ни силе, ни садашњост, ни будућност, ни висина, ни дубина, нити икаква друга твар неће моћи одвојити од љубави Божије“ (Римљанима 8, 35-36 и Римљанима 8, 38-39). Видиш ли, брате, какви су они који воле Бога из свег срца и како их ништа светско не може одвојити од љубави Божије!

24. Пази да те нешто од погубних ствари не одвоји од љубави Божије - било злато, или сребро, или кућа, или сласт задовољства, или мржња, или увреда, или реч која рањава срце, или неки други отров који змија улива у наше срце. Не смуђуј се ако у себи угледаш нешто такво, већ се пожуримо да свој поглед устремиш на бакарну змију коју је по речи Господњој сачинио Мојсије. Он ју је поставио на дрво на врх горе како би је свако кога је змија ујела могао да види и да се исцели. Господ наш Исус Христос је узео на себе образ ове бакарне змије. Змија је непријатељ кога је послушао Адам и постао непријатељ Божији. Господ наш Исус Христос је ради нас постао сличан Адаму, савршен човек у свему, осим у греху. Бакарна змија је по изгледу слична непријатељу Божијем, али нема зле помисли, ни отрова, ни злобе, нити гамиже, нити шишти, нити поседује непријатељски дах. Овај праобраз је прихватио Господ наш Исус Христос да би поништио отров који је Адам примио из уста змије. И природа, која је постала противприродна, вратила се у природност. Слично томе Бог говори Мојсију: „Шта је то у руци твојој? А он рече: Жезал. И рече му: Спусти га на земљу. И положи га на земљу и постаде змија. И устукну Мојсије од ње. И рече Господ Мојсију: Пружи руку и узми је за реп. Он пружи руку и узме је за реп, и нађе се жезал у руци његовој“ (2. Мојсијева 4, 2-4). Касније му је Бог у различито време говорио или да узме жезал који се претварао у змију (2. Мојсијева 10) и да њиме удари по египатској реци пред лицем фараона на шта би се вода претворила у крв (2. Мојсијева 17-21), или да њиме удари по Црвеном мору на шта је оно ишчезавало (2. Мојсијева 14, 21), или да узме жезал који му је у руци и којим је ударио по мору, те да удари у камен због чега би вода потекла (4. Мојсијева 20, 11).

25. Видиш ли како се онај који иде за стопама Господа нашег Исуса Христа преобраћа у жезал, иако је раније био непријатељ и змија, и како више нико од непријатеља не може да му се супротстави? Ово је велика тајна. Због тога, ако змија посеје свој отров у нас, пожуримо да погледамо на Онога који се попео на Крст. Све су му то учинили ради нас. И Он је све претрпео, не изменивши се и не огорчивши се на оне који су га мучили. Он није рекао грубе речи, већ је остао непокретан као бакарна змија. Сила и помоћ је од Њега који је казао: „И као што Мојсије подиже змију у пустињи, тако треба да се подигне Син Човечији, да сваки који верује у њега не погине, него да има живот вечни“ (Јован 3, 14-15). То и значи следити за Његовим стопама и бити здрав кроз

Њега. Како ми постајемо здрави? Ако верујемо да је Он моћан да нас начини здравима. Јер, бакарна змија није долазила код оних који су били уједени у пустињи, већ би уједени погледао на њу и постајао здрав. И тамо је било много оних који су умрли од змија, јер нису поверовали речи Божијој, као што рече апостол: „Нити да кушамо Христа, као што неки од њих кушаше, и од змија изгибоше“ (1. Коринћанима 10, 9).

26. Знаш ли, брате, да се све до сада у души налази змија која жели да искуша Исуса? Шта друго значи искушавати га ако не распитивати се за Његове заповести и не испуњавати их, као што је написано: „И упита један од њих, законик, кушајући га и говорећи: Учитељу, која је заповест највећа у Закону? А Исус им рече: Љуби Господа Бога свога свим срцем својим, и свом душом својом, и свим умом својим. Ово је прва и највећа заповест. А друга је као и ова: Љуби ближњег свога као самога себе. О овим двома заповестима виси сав Закон и Пророци“ (Матеј 22, 35-40). Видиш ли да се они који питају а не испуњавају називају кушачима? То је стога што неће да поверују у бакарну змију која их може спасти од отрова невидљиве змије. Задржавај срце своје и немој се предавати унији говорећи: 'Како могу испунити врлине кад сам грешан човек?' Човека који остави своје грехе и обрати се ка Богу, покајање обнавља, по речима апостола: „И као што носисмо слику земљаног, тако ћемо носити и слику небеског“ (1. Коринћанима 15, 49). Видиш ли да је Бог човеку дао могућност да се мења кроз покајање и да преко њега постаје потпуно нов?

27. Мајка младенца непрестано чува од сваког зла, све док се налази у њеним рукама. Када он заплаче, она му даје своју сису и нежно га удара по образу да би га уплашила и научила да млеко узима са страхом и да не би стекао дрско срце. Ако се оно због тога заплаче, она га, сажалевајући се на плод своје утробе, теши, љуби и љуља све док поново не узме њену сису. Отац се не свађа са њим због тога што не ради или што не иде у борбу против његових непријатеља, зато што је још мали и што не може: ноге има, али не може да стоји на њима, руке има, али не може да држи оружје. И мајка га благодушно трпи све док, мало-помало, не одрасте. Одроставши мало, он се хвата у коштац са другом децом. Ако га неко и обори, отац се не љути на њега, јер зна да је још дете. Тек кад омужа, почиње да се пројављује његово расположење, то јест да ли је непријатељ непријатељима свог оца. Тада му отац поверава своје послове, као свом сину. А ако се после свих напора којима су се родитељи потрудили око њега, покаже као кута према њима, то јест ако омрзи родитеље и одрекне послушност њиховом благородству, те се удружи са њиховим непријатељима, они га лишвају своје наклоности, изгоне из свога дома и одричу му његово наследство.

28. И ми се, брате, побринимо о себи, принуђавајући се да останемо под покровом покајања. Примајмо млеко из његових дојки да бисмо се нахранили. Презримо све видљиво да би се нашим устима оследило његово млеко. Понесимо бreme његових зарука како би се оно усрдније побринуло о нама. Ако се ухватимо у борбу са непријатељима нашим и они нас оборе као недорасле, заплачимо пред њим да би умолило Оца нашег да се освети онима који су нас

повредили. Одсецимо сваку жељу срца свога и заволимо странствовање које ће нас спасти, као и Авраама. Потчинимо се под његову руку, као Јаков, да бисмо примили благослов од Оца нашег. Омрзимо прохтеве срца свога, као и Мојсије, који је био сачуван под његовим покровом и који је, као слободан од сваке похотне сласти, устао на оне који су њега, то јест покајање, хтели убити. Не презримо га да нас не би запоставило, као Исава. Сачувајмо његову чистоту како би нас узвисило у земљи непријатеља наших. Имајмо га свагда као добар покров, слично Исусу, сину Навиновом, за кога се каже: Слуга Исус, син Навинов, беше младић који никако не излажаше из шатора (2. Мојсијева 33, 11). Немојмо дати места унији у срцу свом да нас не би оставило без наслеђа у обећаној земљи. У свему заволимо смирење и потрудимо се да уђемо у земљу у којој тече мед и млеко, као у Халеу. Не пожелимо ништа погубно да не бисмо били истребљени, као Раав. Немојмо волети наладу грла коју пружају нека јела, да не бисмо били истребљени, као синови Илија. Сачувајмо се од сваке неправде, као Самуило кога савест није изобличавала, како не бисмо ништа зло учинили ближњем. Немојмо волети злу завист према другима да нас покајање не би одбацило, као Саула. Нека нам омили да не враћамо ближњему зло за зло, да би нас покајање сачувало од зла, као Давида. Немојмо волети хвалисање и таштину, да нас не би одгурнули од лица Оца нашега, као Авесалома. Напротив, заволимо смиреност и часност да би нас покајање показало осветницима према свим непријатељима Оца нашег, као Соломона. Заволимо потпуно одрицање од свега и обуздавање својих удова од сваког мртвог дела, како бисмо стекли храбро срце против непријатеља наших, слично Илији Тесвићанину. Немојмо бити сластољубиви и похотљиви да нас покајање не би истребило, као Ахава. Подвизавајмо се до смрти, да не бисмо изгубили његово свето наслеђе, као Навутеј Израиљац. Будимо у свему послушни оцима нашим по Богу, одсецајући своју вољу да би, због нашег савршеног потчињавања, на нама остао њихов благослов, као на Јелисеју. Немојмо бити среброљубиви и лажљиви човекоугодници, да нас не би постигла казна, као Гијезија. Заволимо у свему верне људе и то више од самих себе, да би нас покајање благословило, као Сунамићанку. Немојмо бити страсни посматрачи срамних дела, да нас покајање не би истребило од свог лица, као Ахију и Седекију, које је цар вавилонски сажегао у огњу. Омрзимо грех све до смрти ради душе своје, да би нам покајање помогло у часу невоље, као Сузани. Не пожелимо различита јела, да нас оно не би оставило, као оне који су примали храну са Навуходносорове трпезе. Заволимо злопаћење у свему, да би се покајање обрадовало због нас, као због оних који су били са Азаријом. Немојмо бити лукави, као Вавилоњани, који су роптали на верне. Испуњавајмо своје молитвене службе, не попуштајући пред лењошћу тела, као Данило, који је пре пожелео да умре, него да остави молитву коју је свакодневно вршио. Јер, Бог је моћан да сачува од искушења оне који га воле, као и да истреби зло. Тако је вера праведног Данила по Богу звери учинила јагањцима. Благословен је Бог покајања, благословен је пред Њим и онај ко је заволео покајање и ко је приклонио свој врат под бремене његове воље, јер ће се препородити свише вољом Божијом.

29. И тако, брате, човек има велику потребу за расуђивањем, за одсецањем сваке своје телесне жеље, за пажљивим трезвоумљем на свим својим путевима, како не би заблудео и упао у руке

непријатеља свог покајања. Јер, скретање ка самоправедности га коље; осуђивање грешника га одгони; понижавање лењивих га пресеца. О њему је написано у Причама: Тесне су стазе дома њеног - она брашно не јеђаше са лењошћу. Двоструко одело сачини она своме мужу. Она је као лађа која тргује у далеким земљама и сабира богатство (Приче Соломонове 31, 10-27). Постарајмо се да га схватимо из ових речи. Товарећи брод, трговац не бира само једну врсту товара, већ све оно од чега очекује добитак. Он не опонаша оне који су претрпели штету, већ оне који су се обогатили и који спокојно бораве у својим домовима. Он се уклања од сваке штетне ствари, а позајмљује ону са којом може стећи добитак, да би, најзад, и сам купио такву ствар. Као незамењиво правило њему служи да опет купи оно од чега је стекао добитак. Он се распитује за цену којом ће продавати или куповати ствари код оних који су се обогатили и који се одмарају у својим домовима, а који немају зависти према њему. Таква је и душа која без саплитања жели да сретне Бога. Она се не задовољава само једним делом, већ се стара о сваком делу које доприноси спасењу. Од дела за које је чула да је погубно, она бежи, како не би претрпела штету.

30. Да ли си ти, брате, сада себе назвао трговцем Исусовим? Потруди се да то постанеш. Трговина овог Цара је далеко од сваке мањкаве ствари. Ево ствари које су штетне за њега: људска слава, гордост, самоправедност, дрскост, речи огорчења, грамзивост, хвалисање, наклоност ка забављању. Све је то штетно за Исусове трговце. Уколико имају такве ствари у својој радњи, они му не могу угодити. Испитај брате шта се налази код тебе. Нека твој ум утврди која од твојих чула приносе плод Богу, а која нагињу ка греху. Да ли се, можда, твоје очи варају слашћу задовољства? Да ли твој језик бива побеђиван дрскошћу? Да ли примећујеш да се твоје срце наслађује људском чашћу? Да ли твоје уши радује клевета? Све је то штетно за ум. У књизи Левитској је написано: Овако реци Аарону: Немој на мој жртвеник принети чисту животињу која има ману, да не би умро (3. Мојсијева 22, 18-22). Аарон је образ ума. непријатељ обично своје зло меша са праведним намерама. Због тога је Бог наредио да пре приношења испитамо жртву, да се не би десило да умремо. Умрети значи отпасти од сагледавања и сагласити се са онима који желе да оскрнавe чула.

31. Такве су речи оних који су заволели Исуса и који су стекли наду у Њега! Њихова душа је постала невеста украшена сваком врлином, која поседује своје свето огледало, по речи апостола: „Сви ми пак који откривени лицем одражавамо славу Господњу, преображавамо се у тај исти лик, из славе у славу, као од Духа Господа“ (2. Коринћанима 3, 18), „јер сад видимо као у огледалу, у загонетки, а онда ћемо лицем у лице“ (1. Коринћанима 13, 12). Они који су постали Његове невесте у чистоти, гледају на себе саме као у огледало, не би ли открили какав порок који се не би допао њиховом Женику. Јер, Он иште девственице, чисте душе, које немају порока, као што је написано о Ревеки, то јест да је била врло милолика и да није познала мужа (1. Мојсијева 24, 16). И пророк говори: „Довешће се цару девојке идући за њом, друге њене доведиће ти се“ (Псалам 45, 14). Оно што се каже 'довешће се', указује на Његово свето човештво, а 'друге њене', на везивање уз Њега. Препород у светом крштењу их је обновио од сваке овешталости, а покајање их чисти и чини

светим девственицама, које су заборавиле на сваку худост и које и не помишљају о њој, као што им је рекао пророк: „Почуј кћи и види, и нагни ухо твоје, и заборави људе своје и дом оца свога. И пожелете цар лепоту твоју“ (Псалам 45, 10-11). Њој се, због чистоте којом ју је очистило покајање и којом ју је сјединило у једно тело са Господом, диве све силе небеске. говорећи: „Ко је она што иде горе из пустиње наслањајући се на драгога свога?“ (Песма над песмама 8, 5).

32. Употребимо сву силу своју са сузама да бисмо се постепено подвизавали, све док не свучемо дела старог човека и док се не сачувамо од сваког погубног дела, док нам не дође љубав Његова, док се од нас не одузме образ земљаног и нашем срцу се не пружи образ небеског, како бисмо били достојни Њега и чисти од сваког порока, као што је рекао апостол: „И као што носисмо слику земљаног, тако ћемо носити и слику небеског“ (1. Коринћанима 15, 49). Апостол је знао да нема човека без греха од како је учињен преступ и да покајање опет може човека да врати безгрешном обновљењу. Стога је и рекао да оставимо дела онога који је преступио заповест и да прионемо уз дела, то јест заповести Господа нашег Исуса Христа, који је учинио милост и понео ропство људско да би нас увео у скривени рај и даровао нам Своје свете врлине, дао нам да окусимо од дрвета живота које је чистота коју је Он пројавио у себи и умирио херувима са пламеним мачем који је чувао пут дрвета живота, који је познање Његових светих речи, које нас свагда штите, заграђују нам слух од сваке змијине речи и напомињу нам горко ропство у које смо раније били пали, како се не бисмо опет вратили у њега, и које нас уче да непрестано благодаримо Онога који нас је избавио Својом крвљу. Уклонивши обвезницу ропства Крстом (Колошанима 2, 14), учинивши верне браћом и пријатељима (Јован 15, 14 и Јован 20,17), изливши Духа Светог на њих по благодати и успокојивши њихова срца, Он је рекао: „Узлазим Оцу моме и Оцу вашем, и Богу моме и Богу вашем“ (Јован 20, 17). И опет: „Оче, хоћу да и они који си ми дао буду са мном где сам ја, јер их ти љубиш“ (Јован 17, 24) „као што мене љубиш“ (Јован 17, 23). Он нам је, такође, показао да то не говори о свима, већ о онима који су оставили своју вољу и иду за Његовом светом вољом, и који су од себе одсекли сваку жељу овога света. Јер, Он је говорио: „Како нисте од света него вас ја изабрах од света, зато вас мрзи свет“ (Јован 15, 19). Видиш ли да су се они који су оставили свет удостојили да буду невесте Господа Исуса? Они пребивају у јединству са Њим, као што је рекао апостол: „Тога ради оставиће човек оца свога и матер и прилепиће се жени својој, и биће двоје једно тело. Тајна је ово велика, а ја говорим о Христу и о Цркви“ (Ефесцима 5, 31-32). И опет он говори: „Да незнабошци постану сунаследници и сутелесници и судеоници обећања његова у Христу Исусу кроз јеванђеље“ (Ефесцима 3, 6). Видиш ли да у онима који су се удостојили да постану једно тело са Господом обитава и Његов Дух Свети? Он им помаже, Он се стара о њима, као што је рекао Господ: „Јер нећете ви говорити, него ће Дух Оца нашега говорити из вас“ (Матеј 10, 20). Исто говори и апостол: „А нама Бог откри Духом својим; јер Дух све испитује, и дубине Божије“ (1. Коринћанима 2, 10). „Ми“, говори он, „имамо ум Христов“ (1. Коринћанима 2, 16). И како би ум Христов могао да помишља о неком греху?

33. Проникни, брате, срцем у тајну по којој свака врста на земљи рађа пород од себи сродних, а не од друге врсте, било да се ради о стоци, зверима, гмизавцима или птицама. Бог их је све привео Адаму да би видео да ли има нечег сличног њему. И није се нашло ништа зато што нису били његове природе. Тада је Он, узевши од ребра његовог, створио жену. Ова тајна је велика и код оних који постају невесте Христове. Они постају од Његове суштине кроз препород, од Његовог светог Тела, као што говори апостол: „Сви смо једно тело у Христу, а појединачно уди смо једни другима“ (Римљанима 12, 5). И опет: „Јер смо удови тела његова, од меса његова, и од костију његових“ (Ефесцима 5, 30). Видиш ли шта Он хоће? Да човек у свему постане сличан Њему, као што је Ева од Адама и као што му је у свему слична. Због тога, уколико имамо нешто од скотске бесловесности, или зверску похлепу, или птичју несталност, или отров гмизаваца, не можемо бити девственице-невесте Његове. Такве душе не одговарају Његовим делима. Видиш ли, брате, да Он жели да му човек буде сличан, здрав од сваке противприродности, како би се удостојио да му буде невеста? Душа познаје своје помисли по својим делима. Ако твори дела Духа, очигледно је да Дух Свети обитава у њој. Дела Духа препорађају душу и чине је бестрасном. И није могуће да Дух Свети не обитава у таквој души, као што је рекао Господ: „Ако ме љубите, заповести моје држите...И ја ћу умолити Оца, и даће вам другог Утешитеља да пребива с вама вавек, Духа Истине“ (Јован 14, 15-17). И апостол говори: „Или не познајете себе да је Исус Христос у вама? Сем ако у нечему нисте ваљани“ (2. Коринћанима 13, 5).

34. Видиш ли да онај ко не стекне дела Исусова није искусан и не може бити невеста Његова? Све девојке су припремиле своје светилнике, али су оне које нису имале дела остале иза врата. Мрежа која је бачена у море сабрала је рибе сваке врсте, али су у Царство примљене само добре. Плева је израсла заједно са пшеницом, али је, у време жетве, свезана у снопље и бачена у огањ. Све лозе су остале у винограду, али су оне које нису донеле плод бачене у огањ. Овце су пасле заједно за козама, али је Он само овце повео са собом, док су козе избачене напоље. Сејач је подједнако сејао своје семе, али је обрадован само оним које је израсло на доброј земљи. Онај који је делио сребро, дељаше без лицемерја, али му принеше радост само они који су га удвостручили. Сви су били позвани на свадбу, али је цар наредио да онога који нема свадбено рухо баце у таму најкрајњу. Те речи се и нас тичу јер сви ми говоримо да верујемо. Међутим, Он ће оне који немају дела Његовог Божанства избацити напоље, говорећи: „Јер су многи звани, али је мало изабраних“ (Матеј 22, 14).

35. Испитајмо себе, братијо, и размотримо своја дела пре него што сусретнемо Господа. Не гледајмо на оне који испуњавају телесне прохтеве свога срца, како не бисмо изгубили богатство које нас очекује у часу невоље. Подвизавајмо се да га стекнемо. Оно, пак, које ћемо морати да оставимо презримо као непријатеља. Сетимо се оних који су сав свој труд стратили на папштење око пропадљивих добара и који су ипак све оставили и због њих наследили геену, будући да нису хтели да иду за стопама Господа и да се удостоје да му буду невесте. Подвизавајмо се са сузама, са срдачним болом и скривеним уздисањем пред Богом, да не би допустио да упаднемо у такву

срамоту. Јер, када се на мору деси бура и многи бродови потону, они што су преостали не говоре: 'Потонимо и ми у пучини', већ храбре једни друге да не буду малодушни и моле Бога да им помогне. Заиста је велика бура на земљи. На сваки начин се терајмо на труд и вапијмо ка Господу, да не бисмо погинули. И крманаш за време буре увек и међу морнарима и међу путницима налази понеког ко ће га храбрити. Знајмо да се човек не може спасти из тог валовитог мора ако се не обнажи од сваке пропадљиве ствари. Ни Мојсије није могао да запева песму Господу све док није прешао море и док није угледао смрт оних који су његов род хтели да задрже у египатском ропству. А када их је већ превео, и кад су постали сасвим слободни, он је узвикнуо: „Певајмо Господу јер се славно прослави: коња и коњанике врже у море“ (2. Мојсијева 15, 1).

36. Када ум буде избавио чула душе од жеља плоти и кад их мимоиђе, стуб сагледавања ће душу одвојити од телесних жеља. Видевши да се бестидне страсти устремљују на душу, желећи да јој чула задрже на греху, Бог уму, који се у тајности непрестано налази уз Њега, пружа Своју помоћ и све их истребљује, као што је написано: „Рече Господ Мојсију: Зашто вапијеш к мени? Заповеди синовима Израилевим да се припреме. И ти узми жезал који ти је у руци, стави га у воду морску“ и несташе (2. Мојсијева 14, 15-16). Веран је Бог да и сада да руку помоћи Мојсију да би спасао Израиља, то јест ум из руку Египћана, то јест прохтева које смо испуњавали, да бисмо се и ми удостојили да запевамо нову песму, говорећи: 'Певајмо Господу, јер се славно прослави'. Међутим, како ми можемо рећи 'јер се славно прослави', ако се лепимо за своје непријатеље и ако се својом вољом окрећемо ка Египту, желећи тамошња јела и принуђујући Аарона: „Направи нам богове“ (2. Мојсијева 32, 1), који би нас повели у Египат, иако смо толико притиснути малодушношћу да хулимо на духовну храну. Моћан је Бог да нам Мојсија врати са горе, како би разбио рогато теле којим смо прогневили Бога. Моћан је Бог, који нам је дао покајање, да нас опет врати себи и да укрепи Мојсија да се помоли за нас речима: „Ако им остављаш грехе, остави их, а ако не, и мене избриши из књиге живих“ (2. Мојсијева 32, 32) и да привремено обуче у силу Исуса, да би истребио седам народа, који су својим завидним лукавством наследили обећану земљу, како би Израил примио своје наслеђе и у њему независно живео у векове векова. Амин. То је Његова сила, Његова помоћ, Његов покров, Његова мудрост, Његова заштита. Он је Господ Исус Христос у нама, у славу и част Бога Оца и Светога Духа, пре векова, и сада и у векове векова. Амин. Прочитавши, ово, брате, потруди се и око испуњења да би те Господ покрио у час искушења. Амин.

ДВАДЕСЕТ ШЕСТО СЛОВО: Изреке које је изнео ава Петар, ученик Исаијин, наводећи да их је чуо од њега

1. Мој отац је рекао: „Буди храбар и обнови оно што је потребно исправити. Једино се чистота може молити Богу. Страх Божији и притешњавање у свему доносе остављење грехова. Узалуд се моли човек који у свом срцу има злобу и жели освету. Немој желети да питаш за савет или поуку о делима овога времена, нити их сам пружај људима који те питају. Непрестано слушај оне који

говоре у теби и моли Бога да ти да дар да познаш чије речи треба да послушаш. Учини напор да ти се не деси да ти уста говоре једно, а да ти је друго у срцу“.

2. Опет је рекао: „Пружање пред Господа са разумом, и повиновање заповестима са смирењем доноси љубав, а љубав бестрашће“.

3. Још је рекао: „Безмолвник треба да се свакога часа испитује да ли је мимоишао оне који ће га сусрести у ваздуху, и да ли их се ослободио још док се овде налази. Јер, све док потпада под њихово ропство, није их се још ослободио. Због тога га очекује труд све док не буде помилован“.

4. Опет је рекао: „Далеко је од милости Божије човек који у срцу своје има осуђивање“. Када сам га питао о томе, он је рекао: „Ако хоћеш да идеш за Господом нашим Исусом Христом, држи Његове речи. Ако хоћеш да са Њим разапнеш старог човека, дужан си да се одвојиш од оних који те скидају са крста, да се припремиш за подношење увреда, да умирујеш срце оних који те киње, да се смираваш, да владаш над својим прохтевима, да ћутиш и да никог не осуђујеш у срцу“.

5. Још је рекао: „Безмолвник треба да има страх од сусрета са Богом у толикој мери да он претходи његовом дисању. Јер, тај страх се у њему није остварио и од њега је милост још далеко, све док грех привлачи његово срце“.

6. Опет је рекао: „Жалосно је што ми у устима имамо бестрашће, а у срцу безакоње и зло“.

7. Још је рекао: „Неће сусрести љубљеног Исуса са радошћу онај ко се не подвизава до смрти да своје тело учини сличним Његовом. Он још није слободан од горког ропства“.

8. Ево шта је још говорио: „Авај! Авај! Авај! Докле је доспела душа! Како је само чиста створена, а под каквом влашћу сада стоји, и каквом је сујетом свезана!“

9. Такође је рекао: „Све док си у телу, молим те, не попуштај срцу своје. Човек не може да верује никаквом плоду, све док се налази у пољу, будући да не зна шта ће се десити са њим пре него што га затвори у своје житнице. Тако он не може да попушта свом срцу све док је дисање у његовим ноздрвама (Јов 27, 3), будући да не зна каква ће га страст сусрести пре издисаја. Према томе, човек не треба да попушта свом срцу све док дише, већ да увек вапије Богу да му укаже помоћ и милост“.

10. Ја сам га питао: ’Оче, шта је смиреноумље и шта га рађа?’ Он ми је рекао: „Послушање, одсецање од своје воље у смирењу без напора, чистота, трпљење увреда, подношење речи ближњега без тешкоће - ето шта је смиреноумље“.

11. Опет је рекао: „Блажен је онај који је стекао новог човека пре него што је сусрео Христа. То је и апостол рекао: „тело и крв не могу наследити Царства Божијега“ (1. Коринћанима 15, 50). И још: „Јер све док је међу вама завист и неслога и раздори, зар нисте телесни и зар се не владате по човеку?“ (1. Коринћанима 3, 3)“.

12. Опет је рекао: „Ми се налазимо у толиким тешкоћама од наших непријатеља стога што нисмо како треба спознали грехе своје, и што нисмо разумно испитали плач. Јер, плач би нам, да се како нашао у нама, открио грехе наше. Када нам буде дано да истински видимо своје грехе, стидећемо се чак да погледамо на лице присутних, па чак и на бестидне жене, јер су и оне часније од нас. Јер, оне са таквом дрскошћу чине грехе своје не знајући Бога, а ми смо верни па ипак се наша срца слажу са гресима“.

13. Рекао је опет: „Подношење увреда и уступање вољи ближњег по Богу, да се непријатељу не би дало да се умеша, показује човека-делатеља. Јер, ко има бодар ум и ко се са разумом налази под ногама Господа Исуса, постараће се да одсече своју вољу већ и због тога да не буде одвојен од свог љубљеног Господа. Ко не уздржава своју вољу у свему, ни са вернима не може бити у миру, јер ће малодушност, гнев и огорчење свагде пратити његово срце. Онај ко говори: 'Није ништа ако поговорим, или ако чујем', личи на слепца који не види светлост ни кад га уведе, нити кад га изведе. Схватите шта бива са сунцем - и најмањи облак сакрива његову светлост и топлоту. Међутим, то виде само они који имају прозрење“.

14. Опет је рекао: „Човек који увек гледа на своје грехе нема језика којим би могао да поговори са неким човеком“.

15. Опет је рекао: „Омрзи све што је у свету и телесни покој, пошто те чине непријатељем Божијим. Као што се човек бори против непријатеља, тако и ми треба да се боримо против свог тела и да му не пружамо покој“.

16. Рекао је опет: „Делатник, који воли Бога, треба да пази на сваку своју помисао, да се саветује са њом, и да расуђује да ли су од тела или не. Јер, он се не може сматрати девствеником све док противприродност још увек има извесну силу у његовим удовима“.

17. Питао сам га: 'Шта значи реч из Јеванђеља: „Да се свети име твоје!“ Он је рекао: „То се односи на савршене, будући да се име Божије не може светити у нама који смо обузети страстима“.

18. Рекао је опет: „Наши древни оци су рекли да удаљити се од света значи бекство од тела, то јест несажаљивост према телу и сећање на смрт“.

19. Опет је рекао о миру са ближњима: „Бог не обитава тамо где нема мира. Ко види своје грехе, види и мир. Јер, грехе оставља смиреноумље, а не место живота. Павши у грех са Уриницом, Давид није нашао ништа што би принео Богу на жртву због грехова својих, осим речи: „Жртва је Богу дух скрушен. Срце скрушено и смирено Бог неће понизити“ (Псалам 51, 17)“.

20. Рекао је опет: „Малодушност и понижавање било кога смућује ум и не дозвољава му да угледа светлост Божију“.

21. Опет је рекао: „Учини напор да избегаваш оне који следе три страсти које понижавају душу: користољубље, честољубље и телоугађање. Јер, душа којом оне овладају не може да напредује“.

22. Опет је рекао: „Када седиш у келији и дође ти помисао да осудиш ближњег, сети се својих грехова и закључи да их је више него код твог ближњег. Такође, ако помислиш да чиниш праведна дела, сматрај да нису Богу угодна. Сваки снажни део тела помаже болесном и стара се о њему, говорећи: 'Ми имамо нешто заједничко', те му састрадава. Огрубели говори у срцу своме: 'Никада нисам грешио', а онај ко је стекао смиреноумље на себе преноси понижавање ближњег, говорећи: 'Ја сам погрешио'. Онај ко презире смирење сматра у срцу своме да је мудар и да никад никога није вређао. Ко, пак, има страх Божији, стара се о врлинама и труди се да ни једна од њих не пропадне“.

23. Опет је рекао: „Знај да служба Богу коју вршиш у келији у ћутању није истинска ако ти се у исто време срце приклања ка нечему што није Божије, и ти, при томе, мислиш да то није грех. Ако говориш: 'Бог прима срдачну службу коју сам одслужио у ћутању', онда је свакако грех пред Богом ако се твоје срце слаже са злом у ћутању“.

24. На моје питање, он ми је одговорио да онај ко не налази помоћ у борби, ни миру не може да верује.

25. О поучавању је рекао: „Оно у себи крије велику опасност да се не погреши у ономе што се поучава: јер, чим погрешиш значи да не можеш да поучаваш“.

26. Рекао је опет о причешћивању: „Тешко мени! Тешко мени! Какво је моје општење са Богом, ако општим са непријатељима Божијим? Тако се ја причешћујем на суд и на осуду. Јер, ето какве речи ми говоримо: 'Светиње светима', то јест светима приличи да примају Свете Тајне. Но, ако сам ја свет, ко су онда ови који делују у мени?“

27. Упитао сам га: 'Шта је страх Божији?' Он ми је рекао да човек који се веже за било шта што није Божије нема у себи страха Божијег.

28. Још сам га питао: 'Које слуга Божији?' Он ми је рекао: „Све док служи страстима човек се не може сматрати слугом Божијим. Он је слуга онога који њиме влада“.

29. Рекао је опет: „Тешко мени! Тешко мени што се нисам подвизавао да се очистим, како бих стекао милост. Тешко мени! Тешко мени што се нисам подвизавао да савладам непријатеље своје у борби да бих царевао са Христом. Јер, како може да се приближи Цару своме онај који другима служи! Тешко мени! Тешко мени што на мени лежи Твоје име, Господе, а ја служим непријатељима Твојим. Тешко мени! Тешко мени што једем храну које се гнуша Бог мој, због чега и неће да ме исцели“.

30. Посетио сам га једном кад је био болестан и нашао га како тешко страда. Видевши тугу мог срца због његових страдања, он је рекао: „Тек на основу ових тешких мука ја могу да се сетим оног горког часа. Телесно здравље није корисно за такву намеру. Тело тражи крепко здравље како би бунтовало против Бога. Дрво, пак, које се свакодневно залива неће се осушити и неће престати да доноси плод“.

31. Опет је рекао: „Човек мора имати храбро и велико срце да би се постарао око испуњавања заповести Божијих“.

32. Опет је рекао: „Тешко мени! Тешко мени што имам пред собом тужиоце које познајем и које не познајем, и које не могу да порекнем. Тешко мени! Тешко мени што имам тужиоце. И како ћу сусрести Господа мог и Његове свете када ми непријатељи нису оставили ни један уд здрав пред лицем Његовим?“

33. Питао сам га: 'Шта треба да чини безмолвник?' Он ми је рекао: „Безмолвнику су потребне три врлине: непрестани страх Божији, свагдашња молитва и да стално избегава да попушта срцу“.

34. Опет је рекао: „Човек који безмолствује мора да се чува да не чује ни једну некорисну реч зато што она може да поништи његов труд“.

35. О ави Спиридону је рекао: „Један старац га је запитао: 'Кажи ми каквим видиш самог себе'. Он је одговорио: 'Ја личим на онога који се налази на кули и који, гледајући напоље, маше пролазницима како му се не би приближили'. А старац који га је питао одговорио: 'А ја личим на онога који је направио ограду у круг и закључао је гвозденим резама, тако да, кад неко закуца, не могу да сазнам ко је, ни одакле је дошао, ни шта хоће, ни какав је. Стога му не отварам све док не оде'“.

36. Опет је рекао: „Господ ће услишити оне који га траже са болом у срцу. Они треба да га моле са разумом, брижљиво га тражећи са болом у срцу, слободни од свега светског. Они треба да се старају о души са страхом, како би је, по сили својој, на Суд Божији изнели без саплитања.“

ДВАДЕСЕТ СЕДМО СЛОВО: О изреци „Пази на себе“ (5. Мојсијева 15, 9)

1. Пази на себе марљиво, буди смео и веруј да је Господ наш Исус Христос, Бог који има неизрециву славу и величину, постао наш пример, да бисмо ишли Његовим стопама (1. Петрова 2, 21). Он се ради нас смирио превеликим смирењем које превазилази сваку меру, примио обличје слуге, осиромашео, ни у шта не рачунајући увреде, и претрпевши многа и срамна понижења, као што је написано: „Као јагње на заклање вођен би и као овца нема пред оним који је стриже не отвори уста својих. Од уза и од суда узео се“ (Исаија 53, 7-8). Најзад, Он се подвргао и смрти са великом срамотом ради нас, да бисмо ми, по Његовој заповести и ради сопствених грехова, радо подносили ако нас неко праведно или неправедно вређа и клевета. Чак ако нас неко и до смрти буде доводио, треба да смо као овце и као неразумна стока која уопште не противречи. Шта више, тада треба, ако можемо, да се молимо, или барем, у крајњем случају, да ћутимо са великим смирењем.

2. Пази на себе марљиво, верујући да је за душу много корисно и спасоносно да се подвргава невољама и бешчашћу ради Бога и да их радо и безметежно подноси, сматрајући да је достојна да још више пострада. Осим тога, помисли да и сам можеш понешто понети за Господа, и да барем једним делићем можеш постати подражавалац страдања свога Бога. Немој роптати на оне који су те увредили, већ се од душе помоли за њих сваки пут кад их се сетиш. Они ти, наиме, доносе велико богатство.

3. Пази на себе марљиво и као велику смрт, као погибао душе и вечну смрт презири и на сваки начин избегавај властољубље и славољубље, то јест жељу за славом, чашћу и људском похвалом, као уосталом, и мисао да си нешто значајно, да си остварио неку врлину или да си бољи од било кога. Исто тако, одсецај сваку срамну похоту и најмању телесну сласт, избегавај непотребна познанства и додире туђег тела. Не дозвољавај себи да ишта поједеш ван одређеног времена. Тако ћеш, чувајући се у малом, избећи да паднеш у тешке грехе. Јер, онај ко презире мало, постепено упада и у велико.

4. Пази на себе марљиво и од душе и истински сматрај себе најмањим и најгрешнијим од свих Хришћана. Нека ти душа увек плаче, смирава се и стење. Као недостојан и идиот, увек ћути и уопште не говори без потребе.

5. Пази на себе, увек се сећај и пред очима имај вечни огањ и вечне муке и осуђенике, те пре сматрај себе за једног од тамошњих, него за једног од живих.
6. Пази на себе марљиво знајући да је Господ наш за нас умро и васкрсао да ти више не би живео себи него Ономе који је за нас умро и васкрсао (2. Коринћанима 5, 15). Буди смео и веруј да се увек налазиш пред Његовим лицем и да Он види твоје срце.
7. Пази на себе марљиво и свагда буди готов да се повинујеш вољи Божијој, било да се ради о смрти или животу или некој невољи, и то са свом жељом и вером. Увек очекуј велика и страшна искушења која долазе на тебе - невоље, мучења и најгорчу смрт.
8. Пази на себе марљиво како пред лицем Бога свих не би радио ни нешто најмање без Његове воље. Ма шта усхтео - било да нешто кажеш, или учиниш, или да пођеш некоме, или да поједеш нешто, или да се напојиш, или да легнеш да спаваш - најпре дознај да ли је ствар по Богу и распитај се за узрок због кога хоћеш да је учиниш, па тек онда поступи онако како приличи пред Богом. Тако се у свим делима и речима исповедај Богу како би му се више приближио, и како би стекао већу смелост пред Њим.
9. Пази на себе марљиво да нешто не проговориш када те брат увреди и кад приметиш у себи тугу или гнев. Тек кад молитвом укротиш срце своје, поговори са братом и то само оно што приличи. Ако буде потребно да опоменеш брата, те приметиш у себи гнев или несређеност, онда ништа не говори да не би дошло до већег немира. Када приметиш да сте и један и други у добром расположењу, можеш да му се обратиш, премда опет не као онај који изобличава, него као онај који напомиње, и то са сваким смиреноумљем.
10. Пази на себе марљиво и сваког дана очекуј искушење које на тебе наилази, било да се ради о смрти, било о невољи, или о великој беди. И када дође, подноси га радо и без смућења, помишљајући да нам кроз многе невоље ваља ући у Царство Божије (Дела Апостолска 14 ,22).
11. Пази на себе марљиво у свему да не иштеш своју вољу и свој покој ни у речима, ни у делима, ни у помислима, већ се прилежно старај да дознаш вољу Божију и да је у потпуности извршиш, чак и кад буде изгледало тешко. Све поднеси и испуни Царства ради небеског, верујући од срца да ти је то корисније од све људске мудрости, јер Његова заповест јесте живот вечни. Они који траже Господа неће се лишити ниједног добра (Псалам 34, 11).
12. Пази на себе марљиво као онај који увек стоји пред лицем Божијим, и као онај који ни од кога ништа не очекује, осим са вером - од Њега јединог. Ма у чему имао потребу, моли Бога да буде по Његовој вољи. За све што имаш увек благодари Богу као Онога који ти је све даровао. Уколико се

лишиш нечега, немој се надати на човека, немој се жалости, нити ропћи, већ све подноси благодушно и без смућења, помишљајући у себи: 'Достојан сам још већих скорби због грехова мојих. Уосталом, Бог ме може помиловати ако хоће'. Ако се будеш тако понашао, Он ће испунити сваку твоју потребу.

13. Пази на себе марљиво да се не сагласиш или да не примиш нешто пре него што се увериш да ти то Бог шаље од праведног труда. Тада прихвати са сваким миром. Ако, пак, видиш да је од неправде, или борбе, или лукавства и лицемерја, одбиј и одбаци понуђено, сећајући се да је боља ситница са страхом Божијим, него ли велике ризнице без страха (Приче Соломонове 15, 16).

14. Пази на себе марљиво и труди се да сачуваш ћутање, како би ти Бог даровао силу да се бориш и подвизаваш. Најзад, ако неко усхте да поговори са тобом, и ти у себи осетиш да је разговор оправдан и да је по Богу, онда је боље да се поговори него да се ћути, те отвори своја уста са страхом Божијим и трепетом, лице окренувши ка земљи. Нека ти реч буде са поштовањем и прикладна. Ради љубави се немој упуштати у дуг разговор, већ убрзо заћути. Уколико те нешто запитају, послушно одговори само неопходно, и даље не говори.

15. Пази на себе марљиво и уздржавај се и од похоте очију, слуха, језика и додира, као што се уздржаваш од блуда. Нека твоје очи увек гледају само тебе самог и твоје рукодеље. Немој их окретати према другом човеку, изузев кад постоји оправдани разлог. На жену или на лепог човека уопште немој да гледаш без потребе. Својим ушима не дозвољавај да слушају осуђивање, нити бескорисне разговоре. Нека твоја уста ћуте и немој говорити без потребе.

16. Читајући ово, љубљени, силно се побрини да испуниш оно што си чуо, како би те Бог покрио у часу искушења. Амин.

